

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 37/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä joulukuuta 2013 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta (HE 207/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- elinkeinoministeri Jan Vapaavuori
- osastopäällikkö Petri Peltonen, teollisuusneuvos Janne Känkänen ja hallitusneuvos Matti Hietanen, työ- ja elinkeinoministeriö

- hallitusneuvos Ilpo Nuutinen, valtioneuvoston kanslia
- lakimies Jyrki Valli, Finnvera Oyj
- toimitusjohtaja Juha Marjosola ja johtaja Jouni Hakala, Suomen Teollisuussijoitus Oy
- rahoitusasiantuntija Tommi Toivola, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Kaija Erjanti, Finanssialan Keskusliitto
- elinkeinoasioiden päällikkö, pääekonomisti Olli Koski, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Suomen Yrittäjät.

HALLITUKSEN ESITYS

Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhtiön tehtävänä olisi nykyisen pääomasijoitustoiminnan harjoittamisen lisäksi toteuttaa ja hallinnoida teollisuuspoliittisin perustein poikkeustapauksissa tehtäviä sijoituksia ja osakehankintoja. Uuden tehtävän hoitamiseksi ehdotetaan, että yhtiö voisi pääomasijoitustoiminnan harjoittamisen ohella hankkia kohdeyritysten osakkeita tapauskohtaisesti arvioitujen

poikkeuksellisen vahvojen teollisuuspoliittisten perusteiden nojalla. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset Suomen Teollisuussijoitus Oy:n sijoitustoiminnasta sekä teollisuuspoliittisin perustein tehtävistä sijoituksista ja kohdeyritysten osakkeiden hankkimisesta. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä teknisiä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 15 päivänä tammikuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Suomessa on parhaillaan käynnissä syvälle menevä teollisuuden rakenteellinen uudistuminen ja muutosprosessi. Teollisen pohjan kaventuminen ja investointien vähäisyys vaikuttavat merkittävästi elinkeinoelämään ja yhteiskuntaan laajemminkin. Valiokunta toteaa, että tähän murrosvaiheeseen saattaa liittyä poikkeuksellisia tilanteita, joissa on vahvoja perusteita osallistua teollisuuspoliittisesti merkittävien yritysten rakennejärjestelyihin myös valtion sijoituksen tai osakehankinnoin. Valiokunta katsoo, että esitys antaa perustellut puitteet tämänkaltaisten erityistoimien tekemiselle.

Puuttuminen markkinoiden vapaaseen kehittymiseen olisi esityksen mukaisesti mahdollista vain erittäin painavista syistä, kuten strategisesti erityisen merkittävän osaamisen ja teknologian säilyttämiseksi ja kehittämiseksi Suomessa. Valiokunta katsoo, että esitys on omiaan edistämään kuvatunkaltaisten poikkeuksellisten erityistilanteiden hallittua ja joustavaa läpivientiä tilanteissa, joissa kansallinen intressi on merkittävä mutta muita vastaavanlaisen lopputuloksen turvaavia vaihtoehtoja ei ole käytettävissä.

Esityksessä ehdotetaan, että teollisuuspoliittisin perustein tehtävistä sijoituksista ja osakehankinnoista vastaisi Suomen Teollisuussijoitus Oy, joka on valtion kokonaan omistama erityisrahoytisyhtiö. Yhtiön päätehtävänä on erityisesti kasvuyrityksiä tukevien sijoitusten tekeminen markkinapuutealueilla. Yhtiön toiminnassa painotetaan jo nyt teollisia kohdeyhtiöitä, sillä sijoituksista¹ noin puolet kohdistuu tällä hetkellä teollisiin yrityksiin joko suoraan tai pääomasijoitusyhtiön kautta. Esityksen mukaisin toimin pyrittäisiin osaltaan aikaansaamaan yksityisiä investointeja. Myös tältä osin teollisuuspoliittisilla toimilla on kytkös Teollisuussijoitus Oy:n nykyiseen toimenkuvaan, jossa pyritään edistä-

mään markkinaehtoisten pääomarahastojen syntymistä. Samoin on aiheellista ottaa huomioon, että Teollisuussijoitus Oy:llä on jo nykyisen sääntelyn puitteissa oikeus tehdä elinkeinopoliittisin perustein suoria pääomasijoituksia kohdeyrityksiin (1 §:n 1 mom.) ja ottaa yksittäisissä sijoituspäätöksissä tavanomaista suurempi riski kannettavakseen (2 §:n 2 mom.).

Edellä mainituista ja esityksessä todetuista syistä valiokunta katsoo, että ehdotettu uusi toiminta sopii nykyisistä valtion toimijoista parhaiten Teollisuussijoitus Oy:n tehtäväksi. Valiokunta pitää tarpeellisena huolehtia siitä, että vain erityisistä syistä tehtävät teollisuuspoliittiset toimet erotetaan selkeästi yhtiön perustoiminnasta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan jäljempänä todetulla tavalla selkeyttää toimintojen eroja.

Valiokunta painottaa, että peruslähtökohtana mahdollisille teollisuuspoliittisin syin tehtäville sijoituksille ja osakehankinnoille tulee olla samat kuin Teollisuussijoitus Oy:n muullekin toiminnalle. Toiminnan on oltava markkinaehtoista, eikä siihen saa sisältyä valtiontukeksi määriteltäviä toimia. Kohteina voivat olla vain yhtiöt, joilla on edellytykset kannattavaan liiketoimintaan ja joihin tehtävistä sijoituksista voidaan odottaa saatavan tuottoa ainakin pidemmällä aikavälillä. Samoin lähtökohtana tulee olla, että sijoituksista voidaan myöhemmin irtautua hallitusti. Teollisuuspoliittisin perustein tehtävät sijoitukset saattavat kuitenkin erota Teollisuussijoitus Oy:n tavanomaisesta pääomasijoitustoiminnasta erityisesti siten, että ne ovat sekä kooltaan että riskiltään suurempia, vaikeammin hajautettavia ja kestoaltaan pidempiä. Tämä edellyttää tarvittavien toimien tavanomaistakin tarkempaa kokonaisarviointia, johon sisältyy riskiarvioinnin ohella hankkeen kattava vaikutusarviointi myös yhteiskunnan kokonaisedun kannalta. Jo voimassa oleva päätöksentekoprosessi antaa tähän hyvät puitteet. Nykyiseen tapaan työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi oikeus antaa yhtiölle toimeksiantoja. Yhtiön hallituksen kuulemisen jälkeen asia vietäisiin talouspoliittiseen ministerivaliokuntaan, minkä jälkeen lopullisen

¹ Sijoitusten kokonaismäärä noin 718 miljoonaa euroa

päätöksen tekisi Teollisuussijoitus Oy:n hallitus tai yhtiökokous.

Lakiehdotuksen mukaisesti (5 §) valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset muun muassa yhtiön toiminnassa noudatettavista periaatteista, jotka koskevat pitkäaikaista riskinottoa edellyttävien yrityshankkeiden ja teollisuuspoliittisten perusteiden määrittelyä, yksittäisissä sijoituspäätöksissä hyväksyttävää tavanomaista suurempaa riskiä tai matalampaa tuottotavoitetta, yhtiön sijoitustoiminnan suuntaamista ja tavoitteita sekä yhtiön riskienhallintaa. Talousvaliokunta katsoo, että asetuksen avulla voidaan selkeyttää ja tehdä läpinäkyvämmäksi yhtiön toimintaperiaatteita.

Valiokunta painottaa, että yhtiön päätehtävänä on edelleen ensisijaisesti edistää suomalaista pientä ja keskisuurta yritystoimintaa pääomasijoitusten avulla. Koska teollisuuspoliittisin perustein tehtävät sijoitukset olisivat mahdollisia vain yksittäisissä erityistilanteissa, valiokunta pitää tärkeänä, ettei sääntely vaaranna taseeltaan² vahvan Teollisuussijoitus Oy:n mahdollisuuksia hoitaa päätehtäväänsä. Esityksessä on kuitenkin varauduttu myös tilanteeseen, jossa teollisuuspoliittisin perustein tehtävät toimet saattavat edellyttää valtion lisärahoitusta (esim. pääomittaminen tai pääomalaina), jotta Teollisuussijoituksen päätehtävän hoito ei vaarannu. Mahdollista myös on, ettei hankkeen aikataulu tai päätösten edellyttämä luottamuksellisuus mahdollista rahoituspäätösten ennakollista käsittelyä eduskunnassa. Valiokunta edellyttää, ettei tällaisissa tilanteissa loukata eduskunnan budjettivaltaa.

Valiokunta pitää myös muita lakiin ehdotettuja, erityisesti asetuksenantovaltuuksiin liittyviä, muutosesityksiä perusteltuina.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 §. Pykälässä määritellään Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnan yleinen tarkoitus ja tehtävien toteutusperiaatteet.

Esityksen yleisperusteluissa ja yksityiskohdallisissa perusteluissa on tuotu selkeästi esille, että ehdotettu, teollisuuspoliittisin perustein tapahtuva sijoitus tai osakehankintatoiminta on mahdollinen vain erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa. Jotta sama periaate tulisi ehdotettua selkeämmin esille myös laissa, talousvaliokunta esittää, että 1 §:n 1 momenttia täsmennetään säätämällä, että suomalaisen teollisuuden rakenteelliseen uudistumiseen liittyvät toimet ovat mahdollisia vain erityisin perustein.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 1 § muutettuna seuraavasti:

1 §

Suomen Teollisuussijoitus Oy on pääomasijoitustoimintaa harjoittava ja valtion teollisuuspoliittisista omistuksista vastaava yhtiö, jonka tarkoituksena on edistää erityisesti suomalaista pientä ja keskisuurta yritystoimintaa sekä *erityisin perustein* suomalaisen teollisuuden rakenteellista uudistumista. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhtiö tekee sijoituksia pääomarahastoihin sekä tekee suoria pääomasijoituksia ja hankkii kohdeyrityksien osakkeita. Yhtiö voi tehdä suoraan pääomasijoituksia tai hankkia kohdeyrityksien osakkeita erityisesti pitkäaikaista riskinottoa edellyttävissä yrityshankkeissa tai teollisuuspoliittisin perustein.

(2 mom. kuten HE)

² Yhtiön oma pääoma vuoden 2012 lopussa 567 miljoonaa euroa

TaVM 37/2013 vp — HE 207/2013 vp

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Martti Mölsä /ps
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok	Sirpa Paatero /sd
jäs.	Lars Erik Gästgivars /r	Arto Pirttilahti /kesk
	Johanna Karimäki /vihr	Kaj Turunen /ps
	Pia Kauma /kok	vjäs. Jukka Kopra /kok
	Jukka Kärnä /sd	Jouko Skinnari /sd.
	Jari Myllykoski /vas	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulo-vesi.